

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Itä-Lapin kuntayhtymän lausunto luonnoksesta alueiden käyttölaki

Kaavajärjestelmään ja vuorovaikutusmenettelyihin esitetyt joustot ovat hyvä asia. Kuitenkin lakiluonnoksessa kunnille esitetyt uudet tehtävät, uudet sisällölliset vaatimukset ja hallinnolliset menettelyt lisäävät kuntien työtaakkaa ja kustannuksia.

Yleisenä huomiona Itä-Lapin kuntayhtymä toteaa, että perustuslain suojaamaa kunnallista itsehallintoa ei saa tarpeettomasti kaventaa erityislainsäädännöllä. On tärkeää, että lainsäädäntö on pikemminkin mahdollistavaa kuin rajoittavaa.

On tärkeää, että lailla ei tosiasiaassa puututa kunnan kaavoitusmonopoliin ja siten kunnalliseen itsehallintoon. Kuntia ei pidä lainsäädännössä velvoittaa päättämään tietynsisältöistä kaavaa tietyssä määräajassa. Mikäli laissa kuitenkin päätettäisiin säätää, että valtiolla on valta velvoittaa kunta laatimaan kaava valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamiseksi, tulee valtion vastata kaavoituskustannuksista täysimääräisesti.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Positiivista on, että kunnilla olisi jatkossa mahdollisuus poiketa maakuntakaavasta. Samoin on hyvä, että kunnilla on jatkossa mahdollisuus niin halutessaan laatia yhteinen yleiskaava.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Kuntia ollaan jatkossa velvoittamassa laatimaan ja hyväksymään maapoliittinen ohjelma. Tämä lisää kuntien työtaakkaa. Tässä kohtaa kannattaa sääntelyä tarkentaa siten, että vaihtoehtoisesti kunnat voivat ottaa maankäyttönsä kantaa kuntastrategiassa. Tämä on pienten kuntien osalta tarkoituksenmukaisempaa. Edelleen kaksi kertaa valtuustokaudessa julkaistava raportti maapolitiikan toimenpiteistä ja taloudesta on menettelynä raskas ja tarpeeton suurimmassa osassa kuntia.

Alueidenkäytönsuunnittelussa huomioitaviksi asioiksi on tarkoitus lisätä ilmastonmuutos ja kansallinen turvallisuus. Lisäyksillä on hyvä ja kannatettava tarkoitus, mutta ne voivat samalla lisätä kuntien työtaakkaa ja kustannuksia merkittävästi. Mikäli lisäys tehdään, on huolehdittava, että se koskee nimenomaan maakuntatason kaavasunnittelua, ei kuntia.

Myöskään kaavojen sisältövaatimusten täydentäminen esimerkiksi ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuutta koskevilla seikoilla on sinänsä perusteltua, mutta tämä ei saisi kokonaisuutena lisätä kuntien selvitystaakkaa.

Lakiehdotuksen mukaan yleiskaavan hyväksymispäätöksessä voitaisiin myös samalla päättää alueella voimassa olevan asemakaavan kumoamisesta. Tämä helpottaisi menettelyjä tilanteissa, joissa alueidenkäytön ohjaustarpeeseen ja kaavojen toteuttamiseen liittyviin velvoitteisiin nähden asemakaavatasoista suunnittelua voidaan pitää tarpeettomana ja se voitaisiin korvata yleiskaavatasoisella suunnittelulla.

Kuntien yhteisen yleiskaavan hyväksymiseen on syytä antaa aikaa kuntaliiton esittämän mallin mukaisesti kuusi kuukautta lakiluonnoksessa ehdotetun kolmen kuukauden sijaan.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

Valitusoikeuden rajaaminen asemakaavasta on kaksijakoinen asia. Toisaalta se nopeuttaa ja sujuvoittaa lainvoimaisen kaavan saamista, toisaalta yleiskaavasta ei voi välttämättä ennakoida riittävän tarkasti asemakaavan sisältöä; tässä suhteessa valitusoikeuden rajaaminen voi kaventaa liiaksi kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia omaan elinympäristöönsä. Ehdotettuun muutokseen tulee tästä syystä suhtautua kriittisesti.

Säädös, jonka perusteella kaavoituskustannuksia voidaan periä myös maanomistajalta, joka hyötyy tonttijaosta, vaikka hän ei olisi sitä hakenut, tulee poistaa.

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Lakiin säädettäväksi suunniteltu tuulivoiman minimietäisyys aiheuttaisi käytännössä ongelmia: Kuntien erityispiirteet ja tarpeet ja kuntalaisten näkemykset poikkeavat toisistaan huomattavasti eri puolilla Suomea. Myös naapurikuntien välillä tai jopa saman kunnan sisällä voi olla huomattavasti toisistaan poikkeavat olosuhteet ja lisäksi tulee ottaa huomioon muu maankäyttö sekä luonnon- ja ympäristönsuojelu. Edelleen on syytä muistaa, että toisissa kunnissa tuulivoimalla on jo lähtökohtaisesti varsin vahva yleinen hyväksyntä ja sitä myötä sosiaalinen toimilupa, toisissa kunnissa saatetaan olla kriittisempiä tuulivoimapuistoja kohtaan. Myös tuulivoimapuistojen koolla voi sijainnin lisäksi olla merkitystä suhteessa muihin kunnassa sijaitseviin kohteisiin ja asutukseen.

Kaikki paikat eivät myöskään sovellu tuulivoiman tuotantoon, koska tuuliolosuhteet eivät kaikkialla ole tarpeeksi suotuisat. Taustalla vaikuttaa myös se, että puolustusvoimien tutkavalvontatarpeet vaikuttavat omalta osaltaan tuulivoimapuistojen sijoitteluun, vaikka luonnonolosuhteet olisivat sinällään hyvät.

Tästä syystä lakiluonnoksessa esitetty kaavamainen suojaetäisyys, joka olisi sidottu tuulivoimalan maksimikorkeuteen, on huono. Kahdeksankertaista tuulivoimalan kokonaiskorkeuteen suhteutettua sijoitusetäisyyttä olisi joko pienennettävä huomattavasti tai sitten annettava kuntien päättää tuulivoimaloiden etäisyydestä tapauskohtaisesti, kuten tähänkin asti.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Jääskö Pekka
Posion kunta

Mulari Antti
Itä-Lapin kuntayhtymä